

โครงสร้างของฟิล์มบางไทเทเนียมโครเมียมไนไตรด์ที่เคลือบ ด้วยวิธีรีแอคทีฟดีซีสปัตเตอร์ริงจากเป้าสารเคลือบแบบโมเสก

Structure of TiCrN Thin Films Deposited by Reactive DC Sputtering Method from Mosaic Target

พัชรารวรรณ วรรณทวี*

Patcharawan Wantawee

* คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยบูรพา

รับบทความ 10 ตุลาคม 2561 แก้ไขบทความ 2 ธันวาคม 2561 ตอรับบทความ 29 มกราคม 2562

บทคัดย่อ

ฟิล์มบางไทเทเนียมโครเมียมไนไตรด์ (TiCrN) เคลือบบนแผ่นซิลิกอนด้วยวิธีรีแอคทีฟดีซีแมกนีตรอนสปัตเตอร์ริงจากเป้าสารเคลือบแบบโมเสกของไทเทเนียม-โครเมียม เพื่อศึกษาผลของขนาดโครเมียมที่ฝังในเป้าโลหะไทเทเนียมที่ใช้เป็นสารเคลือบหลักที่มีต่อโครงสร้างฟิล์มที่เตรียมได้ โดยโครงสร้างผลึก ความหนา โครงสร้างจุลภาคและองค์ประกอบทางเคมีของ ฟิล์มบางที่เตรียมได้ถูกนำไปวิเคราะห์ด้วยเทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ X-ray diffraction (XRD), Field Emission Scanning Electron Microscopy (FE-SEM) และ Energy Dispersive X-ray Spectroscopy (EDS) ตามลำดับ ผลการศึกษาพบว่าฟิล์มบางที่เตรียมได้เป็นชั้นเคลือบของสารละลายของแข็งไทเทเนียมโครเมียมไนไตรด์ (Ti,Cr)N ระนาบ (111) (200) และ (220) ฟิล์มที่ได้มีโครงสร้างผลึกระดับนาโนเมตรซึ่งมีขนาดผลึกเล็กกว่า 20 nm โดยขนาดผลึกมีค่าในช่วง 11.0 – 18.6 nm ค่าคงที่แลตทิซมีค่าในช่วง 4.190 – 4.267 Å ส่วนความหนาของฟิล์มบางมีค่าเพิ่มขึ้นจาก 154 nm เป็น 254 nm ตามขนาดโครเมียมที่ใช้ ฟิล์มที่เตรียมได้มีไทเทเนียม โครเมียมและไนโตรเจนเป็นองค์ประกอบทางเคมีในอัตราส่วนต่าง ๆ แปรตามขนาดโครเมียมที่ใช้ ทั้งนี้จากผลการวิเคราะห์ภาคตัดขวางแสดงให้เห็นว่าฟิล์มบางไทเทเนียมโครเมียมไนไตรด์ที่เคลือบได้ทั้งหมดในงานวิจัยนี้มีโครงสร้างเป็นแบบคอลัมน์

คำสำคัญ: ฟิล์มบาง, ไทเทเนียมโครเมียมไนไตรด์, เป้าสารเคลือบแบบโมเสก, รีแอคทีฟดีซีสปัตเตอร์ริง

Abstract

Titanium chromium nitride (TiCrN) thin films were deposited on Si by reactive DC magnetron sputtering method from a mosaic Ti-Cr target. The effect of Cr inserts size buried in the Ti metal target on the structure of the as-deposited films was investigated. The crystal structure, thickness, microstructure, and chemical composition of the as-deposited thin films

were characterized by X-ray diffraction (XRD), Field Emission Scanning Electron Microscopy (FE-SEM), and Energy Dispersive X-ray Spectroscopy (EDS), respectively.

The results have shown that the as-deposited thin films were titanium chromium nitride coating with the solid solution structure of (Ti,Cr)N with (111) (200) and (220) planes. The films showed a nano-crystalline structure of TiCrN with crystal sizes of less than 20 nm. The crystal size was in the range of 11.0 – 18.6 nm. The lattice constant was in the range of 4.190 – 4.267 Å. The thickness of thin film increased from 154 nm to 254 nm with increasing of the diameter of Cr inserts size. The as-deposited thin film composes of titanium, chromium, and nitrogen in different ratios varied with the diameter of the Cr inserts size. The cross-section analysis was revealed that all as-deposited TiCrN thin films in this work showed the compact columnar structure.

Keywords: thin film, titanium chromium nitride, mosaic target, reactive sputtering

บทนำ

อุตสาหกรรมสมัยใหม่ในปัจจุบันจำเป็นต้องใช้วัสดุที่มีสมบัติเฉพาะทางที่ดีเยี่ยม ทั้งนี้แนวทางหนึ่งในการพัฒนาหรือปรับปรุงวัสดุให้มีสมบัติตามต้องการคือการเคลือบผิวของวัสดุด้วยสารเคลือบที่เหมาะสมในลักษณะของฟิล์มบาง (Thin Film) ด้วยเทคนิคการเคลือบในสุญญากาศ (Vacuum Coating Technique) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเคลือบด้วยไอกายภาพ (Physical Vapor Deposition; PVD) ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพสูง สามารถควบคุมการเกิดฟิล์มบางได้อย่างเที่ยงตรง ทั้งในด้านความหนาและองค์ประกอบ มีการยึดติดดีมาก อีกทั้งยังสามารถเคลือบผิววัสดุได้หลายประเภท ทั้งโลหะและอโลหะ การสูญเสียในกระบวนการเคลือบมีน้อยและมีความปลอดภัยสูง ที่สำคัญการเคลือบวิธีนี้ไม่มีการใช้สารเคมีกระบวนการเคลือบจึงไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม การเคลือบด้วยไอกายภาพจึงเป็นกระบวนการเคลือบที่ได้รับความสนใจจากกลุ่มนักวิจัยและภาคอุตสาหกรรมเรื่อยมา โดยเฉพาะการเคลือบแข็ง (Hard Coating) เพื่อให้ผิวของวัสดุมีความแข็งแกร่งต่อการขีดข่วน กัดกร่อน ทนความร้อน หรือ มีสีสนสวยงาม ฯลฯ โดยในช่วงแรกนิยมใช้ฟิล์มบางของสารประกอบไนไตรด์ของธาตุสองชนิด (Binary Nitride Coating) เช่น ไทเทเนียมไนไตรด์ (TiN) หรือ โครเมียมไนไตรด์ (CrN) เพราะมีความแข็งสูงมาก (ประมาณ 20-25 GPa) ต้านทานการขีดข่วน กัดกร่อนของสารเคมีได้ดี อีกทั้งยังช่วยยืดอายุการใช้งานชิ้นส่วน อุปกรณ์ และเครื่องมือที่มีการเคลือบแล้วอีกด้วย (Chen, Li, & Meng, 2009; Krzanowski & Foley, 2014)

อย่างไรก็ดีถึงแม้ฟิล์มบางของสารประกอบไนไตรด์ของธาตุสองชนิดที่ใช้ในช่วงแรกจะมีสมบัติด้านความแข็งที่ดีแต่ก็ยังมีข้อจำกัดบางประการ คือ การเสื่อมสภาพของฟิล์มเมื่อใช้งานที่อุณหภูมิสูง เนื่องจากการเกิดออกซิเดชันของฟิล์ม (Danek, Fernandes, Cavaleiro & Polcar, 2017) แนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหา

คือการเพิ่มอะตอมของโลหะบางชนิด เช่น อะลูมิเนียม (Al) หรือ โครเมียม (Cr) หรือ เซอร์โคเนียม (Zr) เข้าไปในโครงสร้างหลักของฟิล์มซึ่งจะฟอร์มตัวเป็นฟิล์มบางของสารประกอบไนไตรด์ของธาตุสามชนิด (Ternary Nitride Coating) (Paksunchai, Denchitcharoen, Chaiyakun & Limsuwan, 2014) โดยช่วงที่ผ่านมาฟิล์มหนึ่งที่น่าสนใจคือ ฟิล์มบางไทเทเนียมโครเมียมไนไตรด์ (TiCrN) ซึ่งเป็นฟิล์มที่พัฒนาต่อมาจากฟิล์มบางไทเทเนียมไนไตรด์ โดยการเพิ่มอะตอมโครเมียมเข้าไปในโครงสร้างหลักของไทเทเนียมไนไตรด์ซึ่งช่วยเพิ่มความแข็งและสมบัติต้านทานการเกิดออกซิเดชัน (Samapisut, Tipparach, Heness, & McCredie, 2012)

สำหรับการเตรียมฟิล์มบางแข็งของสารประกอบไนไตรด์ของธาตุสามชนิดด้วยวิธีสปัตเตอร์ริงอาจแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มตามชนิดของเป้าสารเคลือบดังนี้คือ (1) การใช้เป้าสารเคลือบแบบโมเสก (Mosaic Target) ทำได้โดยใช้สารเคลือบชนิดหนึ่งตัดให้มีขนาดต่าง ๆ แล้วนำมาอัดฝังเข้ากันสารเคลือบอีกชนิดหนึ่งที่เป็นสารเคลือบหลักทำให้ได้เป็นเป้าสารเคลือบชิ้นเดียว (Golosov, Melnikov and Dostanko, 2012) และ (2) การใช้เป้าสารเคลือบแบบอัลลอย (Alloy Target) เป้าสารเคลือบชนิดนี้ทำโดยการผสมสารเคลือบสองชนิดตามอัตราส่วนที่ต้องการแล้วนำมาอัดขึ้นรูปเป็นเป้าสารเคลือบชิ้นเดียว (Forsén, Johansson, Odén & Ghafoor, 2013) สุดท้าย (3) การใช้เป้าสารเคลือบแบบร่วม (Co-Target) วิธีนี้ต้องใช้เป้าสารเคลือบสองชนิดแยกกันอย่างละหนึ่งชุดและทำงานพร้อมกัน (Witit-anun & Teekhaboot, 2016) ทั้งนี้การเตรียมฟิล์มบางแข็งของสารประกอบไนไตรด์ของธาตุสามชนิดจากการใช้เป้าสารเคลือบแต่ละชนิดล้วนมีข้อดี-ข้อเสียแตกต่างกันไป ช่วงเวลาที่ผ่านมาการวิจัยเกี่ยวกับการเตรียมฟิล์มบางชนิดนี้จึงมุ่งเน้นในส่วนของการศึกษาเทคนิคการเตรียมและการศึกษาลักษณะเฉพาะของฟิล์มที่ได้ อย่างไรก็ตามการเตรียมฟิล์มบางชนิดนี้ด้วยวิธีสปัตเตอร์ริงจากเป้าสารเคลือบแบบโมเสกก็เป็นวิธีหนึ่งที่น่าสนใจ เนื่องจากวิธีนี้ใช้เป้าสารเคลือบเพียงหนึ่งชุดและระบบเคลือบไม่ยุ่งยากซับซ้อนเมื่อเทียบกับวิธีอื่น

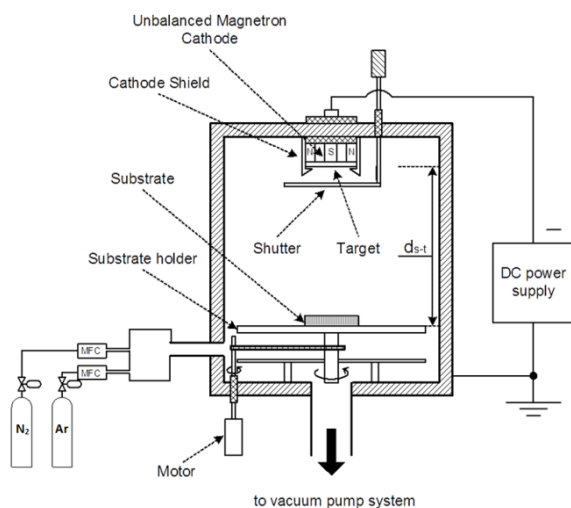
ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งนอกเหนือจากวิธีการเคลือบที่มีผลต่อโครงสร้างและสมบัติของฟิล์มบางที่ได้จากวิธีสปัตเตอร์ริง คือ เงื่อนไขการเคลือบที่แตกต่างกัน เช่น ความดันพื้น ความดันขณะเคลือบ อัตราไหลของแก๊ส กำลังไฟฟ้า เวลาที่ใช้ในการเคลือบและการให้ความร้อนหรือคักย์ไบแอสแก๊วสตรองรับขณะเคลือบ ฯลฯ ทำให้การศึกษาผลของเงื่อนไขการเคลือบต่อโครงสร้างของฟิล์มยังคงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการวิจัยด้านเทคโนโลยีฟิล์มบางต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลขององค์ประกอบทางเคมีของฟิล์มบางที่มีต่อโครงสร้างและสมบัติของฟิล์มยังมีน้อยมาก บทความวิจัยนี้เป็นการรายงานผลการเตรียมฟิล์มบางไทเทเนียมโครเมียมไนไตรด์ด้วยวิธีรีแอคทีฟดีซีแมกนีตรอนสปัตเตอร์ริงจากเป้าสารเคลือบแบบโมเสก เพื่อศึกษาผลของขนาดโครเมียมที่ฝังในเป้าโลหะไทเทเนียมที่ใช้เป็นสารเคลือบหลักที่มีต่อโครงสร้างของฟิล์มบางที่เตรียมได้สำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาฟิล์มบางแข็งกลุ่มนี้เพื่อการวิจัยและประยุกต์ใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาเทคนิคการเตรียมฟิล์มบางไทเทเนียมโครเมียมไนไตรด์ด้วยวิธีแอคทีฟดีซีแมกนีตรอนสเปคเตอรืงจากเป้าสารเคลือบแบบโมเสกและศึกษาลักษณะเฉพาะของฟิล์มบางที่เตรียมได้

วิธีการวิจัย

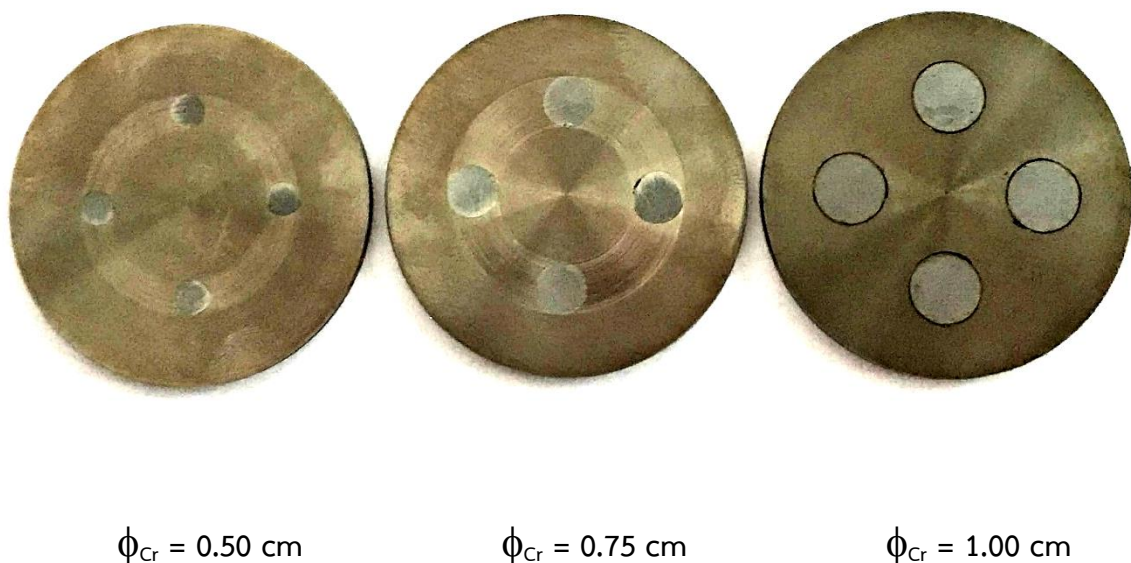
ฟิล์มบางไทเทเนียมโครเมียมไนไตรด์ในงานนี้เตรียมด้วยวิธีแอคทีฟดีซีแมกนีตรอนสเปคเตอรืงจากเป้าสารเคลือบแบบโมเสกด้วยเครื่องเคลือบในสุญญากาศระบบสเปคเตอรืง ดังแสดงในรูปที่ 1 (Witit-anun & Buranawong, 2019) ของภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีห้องเคลือบของเครื่องเคลือบมีลักษณะเป็นทรงกระบอก ซึ่งติดตั้งเป้าสารเคลือบแบบโมเสกของโลหะไทเทเนียม-โครเมียม มีลักษณะเป็นแผ่นกลม ที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5.0 cm หนา 3.0 mm ที่แคโทดชนิดระบายความร้อนด้วยน้ำเย็น โดยติดตั้งอยู่กับแผ่นปิดบนของห้องเคลือบ ในการเคลือบ ใช้แหล่งจ่ายไฟฟ้าแรงสูงกระแสตรงขนาด 3 A 1000 V สำหรับจ่ายให้แก่แคโทดเพื่อใช้ในการสเปคเตอรืงเป้าสารเคลือบ สำหรับระบบเครื่องสูบลสุญญากาศของเครื่องเคลือบประกอบด้วยเครื่องสูบบแบบแพรวไอซึ่งมีเครื่องสูบลโรตารีเป็นเครื่องสูบท้าย ในส่วนของการวัดความดันในห้องเคลือบตรวจวัดด้วยชุดวัดความดันของ PFEIFFER ซึ่งใช้ส่วนแสดงผลรุ่น TPG262 และใช้มาตรวัดความดันชนิด Compact Full Range Gauge รุ่น PKR251 ในขั้นตอนของกระบวนการเคลือบใช้แก๊ส 2 ชนิด ได้แก่แก๊สอาร์กอน (99.999%) เป็นแก๊สสเปคเตอรืง (Sputter Gas) และแก๊สไนโตรเจน (99.995%) เป็นแก๊สไวปฏิกิริยา (Reactive Gas) โดยการจ่ายแก๊สทั้งสองชนิดที่ใช้ในกระบวนการเคลือบจะถูกควบคุมด้วยเครื่องควบคุมอัตราไหลมวลแก๊สของ MKS รุ่น type247D

รูปที่ 1 ไดอะแกรมและลักษณะของเครื่องเคลือบในสุญญากาศในงานวิจัย

การเคลือบเริ่มจากนำวัสดุรองรับ (แผ่นซิลิกอน) ซึ่งทำความสะอาดโดยการล้างด้วยอะซิโตนและไอโซโพรพานอลในเครื่องล้างอัลตราโซนิกเป็นเวลา 10 นาทีและเป่าให้แห้งด้วยแก๊สไนโตรเจน วางในห้องเคลือบห่างจากหน้าเป่าสารเคลือบเท่ากับ 15 cm จากนั้นลดความดันในห้องเคลือบให้เท่ากับ 3.0×10^{-5} mbar (Base Pressure; P_B) แล้วปล่อยแก๊สอาร์กอนและแก๊สไนโตรเจนเข้าห้องเคลือบ โดยกำหนดให้อัตราไหลแก๊สอาร์กอนและแก๊สไนโตรเจนมีค่าคงที่ตลอดการเคลือบเท่ากับ 16.0 sccm และ 6.0 sccm ตามลำดับ ทั้งนี้ระหว่างการเคลือบควบคุมความดันรวมให้คงที่เท่ากับ 5.0×10^{-3} mbar (Working Pressure; P_W) ด้วยการปรับวาล์วสุญญากาศ โดยฟิล์มแต่ละชุดใช้เวลาเคลือบนาน 30 นาที ตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ขนาดของโครเมียมที่อัดฝังในแผ่นโลหะไทเทเนียมที่ใช้เป็นเป้าสารเคลือบมีขนาดต่างกัน 3 ค่าคือมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง (ϕ_{Cr}) เท่ากับ 0.50, 0.75 และ 1.00 cm ดังแสดงในรูปที่ 2 สำหรับเงื่อนไขการเตรียมฟิล์มบางในการศึกษาครั้งนี้สรุปในตารางที่ 1

ฟิล์มที่เตรียมได้ทั้งหมดนำไปศึกษาลักษณะเฉพาะด้วยเทคนิคต่าง ๆ ดังนี้ (1) โครงสร้างผลึก ศึกษาด้วยเทคนิคการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ (X-ray diffraction; XRD) ของ Bruker รุ่น D8 โดยตรวจวัดแบบ 2 θ -scan ในโหมดฟิล์มบาง (Thin Film Mode) ด้วยมุมตกกระทบเฉียง เท่ากับ 2 $^{\circ}$ (2) ขนาดผลึก คำนวณตามสมการของ Scherrer (3) ลักษณะพื้นผิว ความหนาและโครงสร้างจุลภาค ศึกษาด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด (Field Emission Scanning Electron Microscopy; FE-SEM) ของ Hitachi รุ่น s4700 และ (4) องค์ประกอบทางเคมี ศึกษาด้วยเทคนิคการวิเคราะห์การกระจายพลังงานของรังสีเอกซ์ (Energy Dispersive X-ray Spectroscopy; EDS) ของ EDAX ซึ่งติดตั้งต่อพ่วงอยู่กับกล้องจุลทรรศน์แบบส่องกราด ของ LEO รุ่น 1450VP

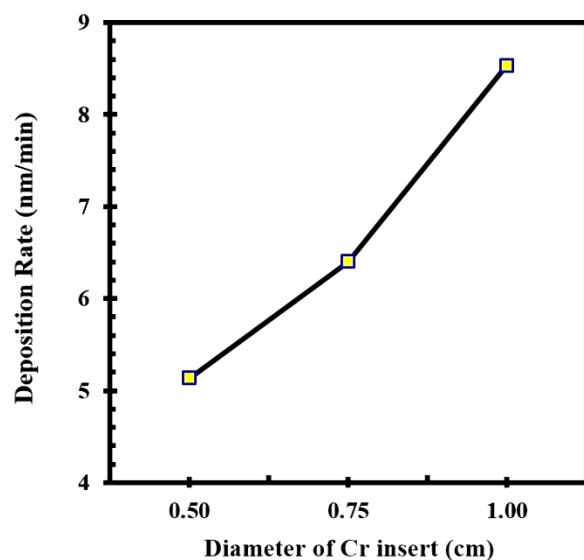

รูปที่ 2 ลักษณะของเป้าสารเคลือบแบบโมเสกที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของโครเมียมต่างกัน

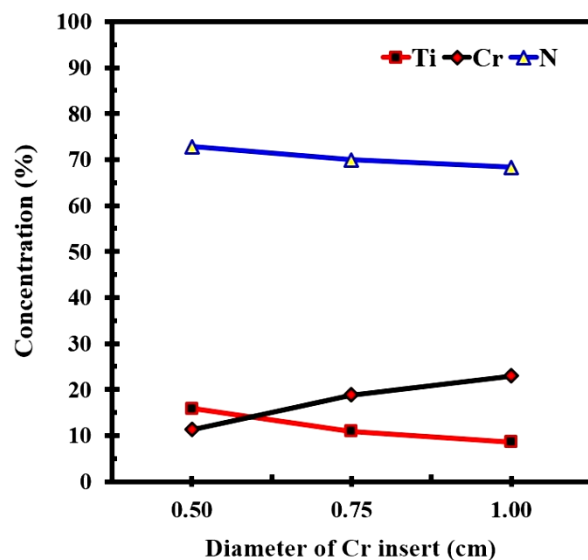
ตารางที่ 1 เงื่อนไขการเคลือบฟิล์มบาง

พารามิเตอร์	รายละเอียด
เป้าสารเคลือบ	เป้าโมเสกของ Ti (99.97%)-Cr (99.95%)
ระยะห่างระหว่างเป้าสารเคลือบกับวัสดุรองรับ	15 cm
ความดันพื้น	3.0×10^{-5} mbar
ความดันรวมขณะเคลือบ	5.0×10^{-3} mbar
อัตราไหลแก๊สอาร์กอน:ไนโตรเจน	16 : 6 sccm
ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของโครเมียมที่ฝังในไทเทเนียม (ϕ_{Cr})	0.50, 0.75, 1.00 cm.
กำลังสปัตเตอริง	200 W
เวลาการเคลือบ	30 min

อภิปรายผลการวิจัย

รูปที่ 3 อัตราเคลือบฟิล์มบางเมื่อแปรค่าขนาดของโครเมียม

รูปที่ 4 องค์ประกอบทางเคมีของฟิล์มบางที่เคลือบได้

รูปที่ 3 แสดงอัตราเคลือบของฟิล์มบางที่ได้ในงานวิจัยนี้ เมื่อแปรค่าขนาดของโครเมียมที่ฝังในเป้าโลหะไทเทเนียม ที่ใช้ในกระบวนการเคลือบ โดยอัตราเคลือบของฟิล์มคำนวณจาก ค่าความหนาของฟิล์มที่เคลือบได้หารด้วยเวลาที่ใช้เคลือบ ซึ่งพบว่าอัตราเคลือบของฟิล์มไทเทเนียมโครเมียมไนไตรด์ที่ได้มีค่าเพิ่มขึ้นตามขนาดของโครเมียมที่ฝังในเป้าโลหะไทเทเนียม โดยเมื่อใช้โครเมียมที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางเท่ากับ 0.50 cm พบว่า อัตราเคลือบฟิล์มที่ได้มีค่าเท่ากับ 5.1 nm/min และเพิ่มขึ้นเป็น 8.5 nm/min เมื่อใช้โครเมียมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางใหญ่ที่สุดเท่ากับ 1.00 cm สำหรับเหตุผลที่อัตราเคลือบฟิล์มบางไทเทเนียม

โครเมียมไนไตรด์ที่ได้ในงานวิจัยนี้ มีค่าเพิ่มขึ้นตามขนาดของโครเมียมที่ฝังในเป้าโลหะไทเทเนียมนั้น เนื่องจากเมื่อโครเมียมมีขนาดเพิ่มขึ้น โอกาสในการถูกสปัตเตอร์ออกมาเป็นอะตอมโครเมียมที่จะพอร์ตัวเป็นฟิล์มก็จะมากขึ้น ซึ่งตรงข้ามกับไทเทเนียมที่จะมีขนาดพื้นที่ลดลง ประกอบกับสปีตเตอร์ยิลด์ (Sputter Yield) ของโครเมียมและไทเทเนียมมีค่าต่างกัน โดยโครเมียมมีสปีตเตอร์ยิลด์เท่ากับ 1.3 ส่วนไทเทเนียมมีสปีตเตอร์ยิลด์เท่ากับ 0.6 ดังนั้นเมื่อใช้โครเมียมที่ฝังในไทเทเนียมมีขนาดเล็กที่สุด (ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางเท่ากับ 0.50 cm) อะตอมของโครเมียมที่ถูกสปัตเตอร์ออกมาพอร์ตัวเป็นฟิล์มบางก็จะมีค่าน้อยส่งผลให้อัตราเคลือบมีค่าต่ำสุด ในทำนองเดียวกันเมื่อขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของโครเมียมเพิ่มขึ้นเป็น 1.00 cm อะตอมของโครเมียมที่ถูกสปัตเตอร์ออกมาจะมีค่ามากขึ้นทำให้อัตราเคลือบมีค่าสูงขึ้นนั่นเอง

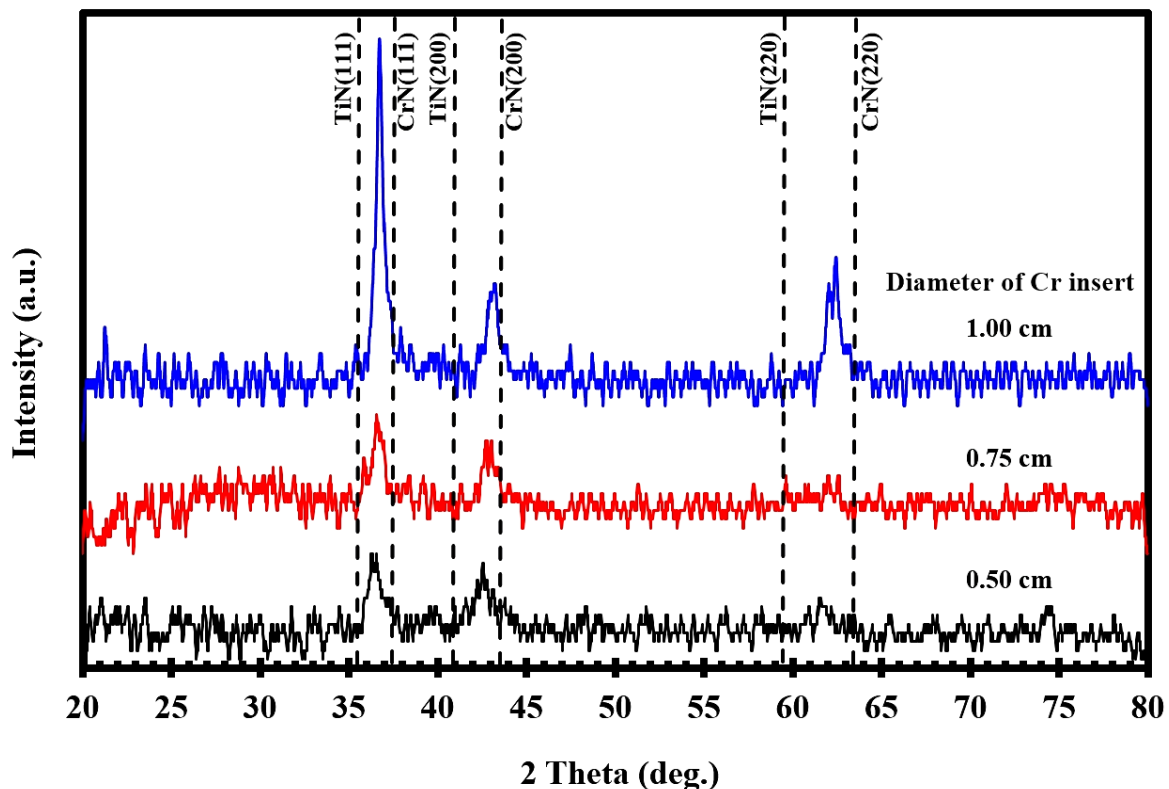
ตารางที่ 2 องค์ประกอบทางเคมีของฟิล์มบางไทเทเนียมโครเมียมไนไตรด์ที่เคลือบได้เมื่อแปรค่าขนาดของโครเมียม

ขนาดเส้นผ่าน ศูนย์กลางของโครเมียม (cm)	องค์ประกอบทางเคมี (at.%)			$x=Cr/(Ti+Cr)$	$y=N/(Ti+Cr)$	องค์ประกอบ ของฟิล์ม ($Ti_{1-x}Cr_xN_y$)
	Ti	Cr	N			
0.50	15.94	11.27	72.84	0.42	2.68	$Ti_{0.58}Cr_{0.42}N_{2.68}$
0.75	10.91	19.14	69.96	0.64	2.33	$Ti_{0.36}Cr_{0.64}N_{2.33}$
1.00	8.63	23.03	68.33	0.73	2.16	$Ti_{0.27}Cr_{0.73}N_{2.16}$

สำหรับองค์ประกอบทางเคมีของฟิล์มที่เคลือบได้เมื่อวิเคราะห์ด้วยเทคนิค EDS พบว่าฟิล์มบางที่เตรียมได้ทั้งหมดในงานนี้มีอะตอมของธาตุ ไทเทเนียม (Ti) โครเมียม (Cr) และ ไนโตรเจน (N) เป็นองค์ประกอบในสัดส่วนต่าง ๆ ซึ่งแปรค่าตามขนาดของโครเมียมที่ฝังในเป้าโลหะไทเทเนียมที่ใช้ในการเคลือบสรุปได้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 4 โดยเมื่อขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของโครเมียมที่ฝังในโลหะไทเทเนียมเพิ่มขึ้นจาก 0.50 cm เป็น 1.00 cm พบว่าปริมาณของโครเมียมในฟิล์มเพิ่มขึ้นจาก 11.28% เป็น 23.01% ขณะที่ปริมาณของไทเทเนียมและไนโตรเจนในฟิล์มลดลงจาก 15.88% เป็น 8.63% และจาก 72.84% เป็น 68.33% ตามลำดับ ทั้งนี้จะเห็นว่าปริมาณโครเมียมในเนื้อฟิล์มจะมีค่าเพิ่มขึ้นตามขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของโครเมียมที่ฝังในเป้าโลหะไทเทเนียม อย่างไรก็ตามหากพิจารณาปริมาณไนโตรเจนในฟิล์มที่เคลือบซึ่งพบว่าถึงแม้จะมีปริมาณลดลงตามขนาดของโครเมียมที่ฝังในเป้าไทเทเนียมแต่ก็ยังมีสัดส่วนที่สูงมาก คือ มีค่ามากกว่า 2 สำหรับทุกเงื่อนไขการเคลือบ ซึ่งผลนี้แสดงให้เห็นว่าฟิล์มบางไทเทเนียมโครเมียมไนไตรด์ที่เคลือบได้ในงานนี้ทั้งหมดเป็นแบบ over stoichiometry

ผลการวิเคราะห์โครงสร้างผลึกของฟิล์มบางไทเทเนียมโครเมียมไนไตรด์ที่เคลือบบนแผ่นซิลิกอนด้วยเทคนิค XRD พบว่ารูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของฟิล์มที่เคลือบได้เปลี่ยนแปลงไปตามขนาดของโครเมียมที่ฝังในเป้าโลหะไทเทเนียม ดังแสดงในรูปที่ 5 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มรูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของไทเทเนียมไนไตรด์ (JCPDS No: 74-1214) และโครเมียมไนไตรด์ (JCPDS No: 77-0047) ในรูปที่ 5 สำหรับใช้ประกอบการอ้างอิง ทั้งนี้ในงานวิจัยนี้พบว่ามุมของรูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของฟิล์มบางที่เคลือบได้

ทั้งหมดอยู่ระหว่างรูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของไทเทเนียมไนไตรด์และโครเมียมไนไตรด์ โดยพบว่าตำแหน่งของมุมและความเข้มของรูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ มีการเปลี่ยนแปลงไปตามขนาดของโครเมียมที่ฝังในเป้าไทเทเนียม โดยพบว่าเมื่อใช้โครเมียมที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางเท่ากับ 0.50 cm พบรูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ที่มุม 36.44° , 42.60° และ 61.80° และเมื่อใช้โครเมียมที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางใหญ่ขึ้นเป็น 0.75 และ 1.00 cm พบรูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ที่มุมประมาณ $42.88^\circ - 43.15^\circ$ และ $62.27^\circ - 63.34^\circ$ ตามลำดับ ทั้งนี้จะเห็นว่าค่ามุมที่ได้จะเลื่อนออกไปจากรูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของไทเทเนียมไนไตรด์ไปทางขวาหารูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของโครเมียมไนไตรด์ ผลจากการวิเคราะห์นี้แสดงให้เห็นว่าฟิล์มที่เคลือบได้ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นฟิล์มบางของไทเทเนียมโครเมียมไนไตรด์ที่ระนาบ (111), (200) และ (220) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Paksunchai, Denchitcharoen, Chaiyakun & Limsuwan (2014)

รูปที่ 5 รูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของฟิล์มไทเทเนียมโครเมียมไนไตรด์ที่เคลือบได้เมื่อแปรค่าขนาดของโครเมียม

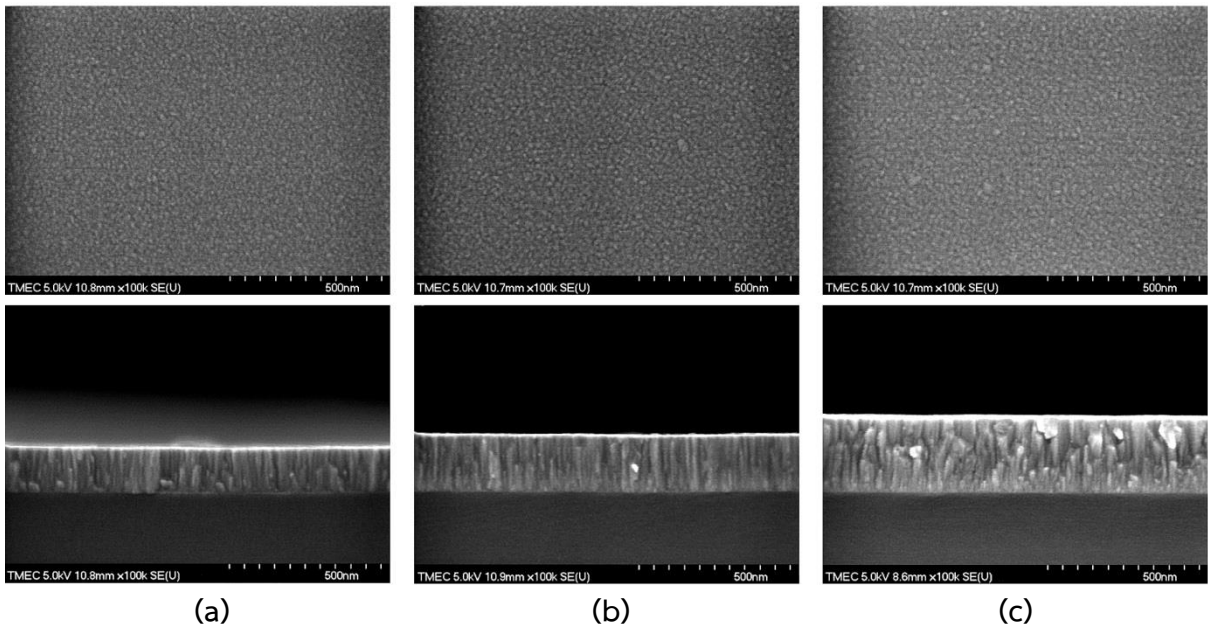
ตารางที่ 3 แสดงขนาดผลึกและค่าคงที่แลตทิซฟิล์มบางไทเทเนียมโครเมียมไนไตรด์ที่เคลือบได้เมื่อแปรค่าขนาดของโครเมียมที่ฝังในเป้าสารเคลือบโลหะไทเทเนียม เมื่อพิจารณาขนาดผลึกของฟิล์มที่เคลือบได้จากรูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ซึ่งคำนวณจากสมการของ Scherrer พบว่าฟิล์มไทเทเนียมโครเมียมไนไตรด์ระนาบ (111) ผลึกมีขนาดใหญ่ขึ้นจาก 13.1 nm เป็น 18.6 nm ซึ่งให้ผลในทำนองเดียวกับระนาบ (220) ที่มีขนาดใหญ่ขึ้นจาก 11.0 nm เป็น 15.5 nm แต่ที่ระนาบ (200) ผลึกกลับมีขนาดเล็กลงจาก 18.1 nm เป็น 13.1 nm สำหรับค่าคงที่แลตทิซของฟิล์มบางไทเทเนียมโครเมียมไนไตรด์ที่เคลือบได้ซึ่งคำนวณจากรูปแบบ

การเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ ดังแสดงในตารางที่ 3 พบว่า ค่าคงที่แลตทิซของฟิล์มที่เคลือบได้ มีค่าในช่วง 4.190 - 4.267 Å ซึ่งเป็นค่าที่อยู่ระหว่างค่าคงที่แลตทิซของโครเมียมไนไตรด์ (JCPDS No: 77-0047; 4.148 Å) และ ค่าคงที่แลตทิซของไทเทเนียมไนไตรด์ (JCPDS No: 74-1214; 4.400 Å) เนื่องจากฟิล์มบางไทเทเนียมโครเมียมไนไตรด์ที่เคลือบได้ในงานวิจัยนี้มีการฟอร์มตัวเป็นสารละลายของแข็ง (Solid Solution) ของ (Ti,Cr)N ซึ่งเกิดขึ้นจากการแทนที่ของอะตอมโครเมียมในตำแหน่งของอะตอมไทเทเนียมในโครงสร้างหลักของไทเทเนียมไนไตรด์ และผลจากการที่อะตอมโครเมียมซึ่งมีขนาดเล็ก (รัศมีอะตอมเท่ากับ 0.1249 nm) เข้าไปแทนที่อะตอมไทเทเนียม (รัศมีอะตอมเท่ากับ 0.1445 nm) (Callister & Rethwisch, 2014) ในโครงสร้างของไทเทเนียมไนไตรด์ทำให้ค่าแลตทิซของฟิล์มที่เคลือบได้มีค่าลดลง ส่งผลให้มุมของรูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของฟิล์มที่เคลือบได้ในงานวิจัยนี้มีค่าเพิ่มขึ้นหรือมีการเลื่อนไปทางขวามือของไทเทเนียมไนไตรด์เข้าหามุมของรูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของโครเมียมไนไตรด์ (Paksunchai, Denchitcharoen, Chaiyakun & Limsuwan, 2014) โดยในงานวิจัยนี้พบว่าค่าคงที่แลตทิซของฟิล์มที่เคลือบได้ทั้งหมดทุกระนาบมีค่าลดลงตามขนาดของของโครเมียมที่ฝังในเป้าโลหะไทเทเนียม

ตารางที่ 3 ขนาดผลึกและค่าคงที่แลตทิซของฟิล์มบางไทเทเนียมโครเมียมไนไตรด์ที่เคลือบได้เมื่อแปรค่าขนาดของโครเมียม

ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของโครเมียม (cm)	ความหนา (nm)	ขนาดผลึก (nm)			ค่าคงที่แลตทิซ (Å)		
		(111)	(200)	(220)	(111)	(200)	(220)
0.50	154	13.07	18.14	11.02	4.267	4.242	4.243
0.75	192	16.41	15.81	13.85	4.243	4.215	4.214
1.00	254	18.64	13.14	15.48	4.234	4.190	4.209

สำหรับโครงสร้างจุลภาคและภาคตัดขวางของฟิล์มบางไทเทเนียมโครเมียมไนไตรด์ที่เคลือบได้ในงานวิจัยนี้เมื่อวิเคราะห์ด้วยเทคนิค FE-SEM แสดงได้ดังรูปที่ 6 พบว่าลักษณะพื้นผิวของฟิล์มบางที่เคลือบได้ทั้งหมดมีลักษณะคล้ายกันกล่าวคือสำหรับฟิล์มแต่ละเงื่อนไขเนื้อฟิล์มมีลักษณะเป็นเม็ดเล็กขนาดเท่ากันกระจายตัวทั่วพื้นผิวของฟิล์มอย่างสม่ำเสมอ แต่ขนาดเกรนของฟิล์มที่ได้มีขนาดต่างกันโดยพบว่าเมื่อใช้โครเมียมที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางเล็กที่สุดเท่ากับ 0.50 cm เกรนของฟิล์มจะมีขนาดเล็กที่สุดและโตขึ้นเล็กน้อยตามขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของโครเมียมที่ใช้ฝังในเป้าโลหะไทเทเนียม ทั้งนี้เมื่อพิจารณาภาคตัดขวางของฟิล์มที่เคลือบได้ (รูปที่ 6) พบว่าโครงสร้างของฟิล์มที่เคลือบได้ทั้งหมดมีลักษณะเป็นแท่งแบบคอลัมน์นาฬิกาแน่นอย่างสม่ำเสมอโดยมีช่องว่าง (Void) ในเนื้อฟิล์มเล็กน้อยเหมือนกันทั้งหมดทุกเงื่อนไข ทั้งนี้ความหนาของฟิล์มที่เคลือบได้ในงานวิจัยนี้พบว่ามีค่าเพิ่มขึ้นตามขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของโครเมียมที่ใช้ฝังในเป้าโลหะไทเทเนียมที่เพิ่มขึ้นโดยมีค่าเพิ่มขึ้น จาก 154 nm เป็น 254 nm

รูปที่ 6 โครงสร้างจุลภาคและภาคตัดขวางของฟิล์มบางไทเทเนียมโครเมียมไนโตรดที่เคลือบเมื่อแปรค่าขนาดของโครเมียม (a) 0.50 cm (b) 0.75 cm (c) 1.00 cm

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้สามารถเคลือบฟิล์มบางไทเทเนียมโครเมียมไนโตรดบนแผ่นซิลิกอนด้วยวิธีรีแอทีฟดีซีแมกนีตรอนสปัตเตอริงจากเป้าสารเคลือบแบบโมเสกได้ที่อุณหภูมิห้องโดยไม่ต้องให้ความร้อนและความต่างศักย์ไบแอสแก่วัสดุรองรับ โครงสร้างของฟิล์มที่เคลือบได้ทั้งหมดในงานวิจัยนี้มีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปตามขนาดของโครเมียมที่ฝังในเป้าโลหะไทเทเนียม โดยฟิล์มที่เคลือบได้แสดงโครงสร้างผลึกของไทเทเนียมโครเมียมไนโตรดที่ระนาบ (111) (200) และ (220) ซึ่งเป็นสารละลายของแข็งของ (Ti,Cr)N ทั้งนี้เมื่อขนาดโครเมียมเพิ่มขึ้นอัตราการเคลือบฟิล์มมีค่าเพิ่มขึ้นจาก 5.1 nm/min เป็น 8.5 nm/min และขนาดผลึกมีการเปลี่ยนแปลงไปตามขนาดของโครเมียมที่ใช้โดยมีค่าอยู่ 11.0 – 18.6 nm และค่าคงที่แลตทิซมีค่าอยู่ระหว่าง 4.190 – 4.267 Å ตามลำดับ โดยฟิล์มที่เคลือบได้ทั้งหมดมีอะตอมของธาตุไทเทเนียม (Ti) โครเมียม (Cr) และไนโตรเจน (N) เป็นองค์ประกอบในสัดส่วนที่แตกต่างกันซึ่งแปรค่าตามขนาดของโครเมียมที่ใช้ นอกจากนี้ความหนาของฟิล์มมีค่าเพิ่มขึ้นจาก 154 nm เป็น 254 nm สำหรับโครงสร้างจุลภาคและลักษณะพื้นผิวของฟิล์มที่พบว่าเกรนมีขนาดใหญ่ขึ้นตามขนาดของโครเมียมที่ใช้และมีโครงสร้างแบบคอลัมน์ารทุกเงื่อนไขการเคลือบ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ตลอดจนเทคนิคและขั้นตอนการเตรียมฟิล์มบางแข็งของสารประกอบไนโตรดของธาตุสามชนิด โดยฟิล์มบางที่ศึกษาคือฟิล์มบางไทเทเนียมโครเมียมไนโตรดซึ่งเคลือบจากเป้าสารเคลือบแบบโมเสก อย่างไรก็ตามการศึกษาที่ได้ในงานวิจัยนี้ยังอยู่ในระดับวิจัย ควรศึกษาเชิงลึกเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลของเงื่อนไขการเคลือบที่มีต่อโครงสร้างและสมบัติต่าง ๆ ของฟิล์มบางที่เคลือบได้ โดยผลจากการศึกษาครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการนำฟิล์มบางไทเทเนียมโครเมียมไนโตรดนี้ไปใช้เคลือบผิววัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือช่างของภาคอุตสาหกรรมเพื่อยืดอายุการใช้งาน

บรรณานุกรม

- Chen, Z., Li, Z., & Meng, X. (2009). Structure, Hardness and Corrosion Behavior of a Gradient CrNx Thick Coating Applied to Turbine Blades. *Applied Surface Science*, 255, 7408-7413.
- Callister, W.D., & Rethwisch, D.G. (2014). *Materials Science and Engineering; An Introduction* (9thed.). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Danek, M., Fernandes, F., Cavaleiro, A., & Polcar, T. (2017). Influence of Cr additions on the structure and oxidation resistance of multilayered TiCrAlN films. *Surface and Coatings Technology*, 313, 158-167.
- Forsén, R, Johansson, M.P., Odén, M., & Ghafoor, N. (2013). Effect of Ti alloying of AlCrN coatings on thermal stability and oxidation resistance. *Thin solid Films*, 534, 394-402.
- Goloso, D.A, Melnikov, S.N, & Dostanko, A.P. (2012). Calculation of the elemental composition of thin films deposited by magnetron sputtering of mosaic targets. *Surface Engineering and Applied Electrochemistry*, 48, 52-59.
- Krzanowski, J., & Foley, D. (2014). The Effect of Cr Content on the Oxidation Behavior of Ti-Cr-N Films. *Coatings*, 4(2), 308-319.
- Paksunchai, C., Denchitcharoen, S., Chaiyakun, S., & Limsuwan, P. (2014). Growth and Characterization of Nanostructured TiCrN Films Prepared by DC Magnetron Cosputtering. *Journal of Nanomaterials*, 1-9.
- Samapisut, S., Tipparach, U., Heness, G. & McCredie, G. (2012). Effect of Magnetron Discharge Power and N₂ Flow Rate for Preparation of TiCrN Thin Film. *Procedia Engineering*, 32, 1135-1138.
- Witit-anun, N., & Buranawong, A. (2019). Effect of substrate-target distance on the structure of TiCrN films deposited from mosaic target by reactive DC magnetron sputtering. *Key Engineering Materials*, 798, 163-168.
- Witit-anun, N., & Teekhaboot, A. (2016). Effect of Ti sputtering current on structure of TiCrN thin films prepared by reactive DC magnetron co-sputtering. *Key Engineering Materials*, 675-676, 181-184.